

М. Є. Черкас, кандидат юридичних наук, асистент

ЧИННИКИ ТА ФАКТОРИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ

Правосвідомість становить основу й органічну складову частину правового життя організованого в державу суспільства. Правосвідомість – це ідеальне явище. Воно є сферою свідомості, що відображає правову дійсність у формі юридичних знань, оцінного відношення до права і практики його реалізації, соціально-правових установок і ціннісних орієнтирів, якими регулюється поведінка людей в юридично значимих ситуаціях. На формування і розвиток правосвідомості як однієї з форм суспільної свідомості роблять вплив соціально-політичні, економічні, культурні фактори, вона взаємопов'язана і глибоко взаємодіє з політичною свідомістю, мораллю, мистецтвом, релігією, філософією і наукою.

На сучасному етапі розвитку українського суспільства юридична наука, розглядає правову свідомість як одну з найважливіших форм свідомості людини та суспільства.

Її можна характеризувати як об'єктивно існуючий набір взаємопов'язаних ідей, емоцій, поглядів, що відображають критику чинного права. Правосвідомість тісно пов'язана з глибинними світоглядними установками людської свідомості, які стійко впливають на поведінку особистості. Існує правосвідомість переконання, що є властивою для суспільства розвинених країн, де для більшості громадян порушення закону просто суперечить життєвим переконанням. Люди дотримуються законів самі і вимагають їх дотримання від інших тому, що не уявляють – як можна жити інакше? Коріння правосвідомості переконання мають за основу релігійну мораль. Тому саме вона стала фундаментом суспільно-етичних світоглядів усіх успішних демократій. Є правосвідомість заохочення. Вона є продовженням правосвідомості переконання, у ній для загального блага суспільства намагаються не карати винних, а заохочувати до добровільного додержання законодавства. Прикладом є американська система автострашування: якщо водій протягом певного часу не порушує правил дорожнього руху, то розмір його страхового внеску значно знижується.

Також існує правосвідомість страху. Людина до певного часу не порушує закон лише тому, що усвідомлює – тяжкість покарання буде значно більшою, ніж отримана вигода від порушення. Це найпримітивніша форма правосвідомості, вона схожа на дію умовного рефлексу. Носії такої правосвідомості одночасно боягузливі і хитрі: з одного боку – бояться ризику, з іншого – шукають засоби досягти протиправної мети поза законом.

У сучасному розумінні сутності правосвідомості право визначається як об'єктивна реальність, що виникає за наявності суб'єктивної реакції людей на правові норми. Тому правосвідомість є нерозривним супутником права,

ефективним регулятором відносин між людьми, що наділені волею та свідомістю. Таким чином право здійснює провідні принципи своєї соціальної сутності: гуманізму, справедливості, формальної рівності всіх суб'єктів правовідносин у сфері психологічних реакцій. Природно, що виховання правосвідомості починається із засвоєння моральних цінностей, у сім'ї, школі, в духовному спілкуванні. Також, правовому вихованні велика роль належить художній літературі та засобам масової інформації.

Правове виховання виступає чинником формування правосвідомості. Воно становить цілеспрямований вплив на свідомість і культуру поведінки з метою вироблення у громадян почуття поваги до права, що здійснюється на основі особистого переконання і як наслідок дотримання закону. Також правове виховання в змозі підвищити індивідуальний рівень правосвідомості особистості. У зв'язку з цим виробляється почуття поваги до закону і звичка точно дотримуватися його вимог на основі власного переконання. Правове виховання сприяє зміцненню законності і правопорядку в суспільстві, забезпечує високий рівень правосвідомості, що виявляється як у дотриманні законів, так і в правовій активності. Розвиток правосвідомості громадянина і суспільства в цілому сприяє подоланню відсталих поглядів, запобігає свавіллю і насильству над особистістю.

Ще одним невід'ємним фактором правосвідомості є правова культура.

У загальному розумінні правова культура – це знання кожним громадянином чинного законодавства, вміння правильно його застосовувати, не порушувати законів і використовувати отримані правові знання для зміцнення законності і правопорядку. Про високий рівень правової культури можна говорити тоді, коли людина буде не просто спостерігачем, а громадянином, який активно вирішує суспільні проблеми.

Важливим елементом правосвідомості є також розуміння і можливість реалізації громадянських, соціальних, економічних, політичних та інших прав і свобод людини. Для оптимізації розвитку правової свідомості в Україні важливо, щоб кожна людина мала чітке уявлення про право. А з боку держави має приділятися увага освітянській діяльності для забезпечення кожного громадянина можливістю поглибити розуміння своїх прав і обов'язків як суб'єкта права і правовідносин.

О. Ю. Шличек, старший викладач

УДОСКОНАЛЕННЯ ЧИННОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Розбудова громадянського суспільства, демократизація всіх сфер суспільного життя – стратегічна мета України, що набуває особливого значення на шляху наближення держави до стандартів європейської демократії. Створен-